VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Alakurtin kylä

Uutiset kertoivat jokin aika sitten, että Venäjä ottaa heitteillä olleen Alakurtin sotilastukikohdan jälleen käyttöön.

Uutista on ehkä turhaankin dramatisoitu, sillä sen sisältönä oli viite siitä, että tukikohtaan sijoitetaan radiotiedustelun, signaalitiedustelun ja tutkavalvonnan tyyppistä uutta toimintaa. Ymmärtääkseni tuo toiminta pyrkii ”etälukemaan” Naton, Ruotsin ja Suomen liikkeitä, tässä järjestyksessä. Tukikohdan suojaksi tulee pysyvä motorisoitu valmiusyksikkö, kuten rajaseuduilla tapaa olla.

Mutta oletteko tietoisia, että Alakurtti oli vuoteen 1939 suomalainen kylä? Alakurtissa syntyneet eli ”kurttilaiset” ovat tällä hetkellä vähintään 86-vuotiaita, mutta heitä löytyy yhä.

Alakurtti sijaitsi Tuntsajokivarressa 40 kilometrin päässä silloisesta kirkonkylästä, jonka nimi oli Kuolajärvi. Kunnan nimi puolestaan oli vuodesta 1936 alkaen Salla. Alakurtin talonpoikaisasutus on tullut Kuusamon suunnasta 1700-luvulla ja 1800-luvun alussa. Tietenkin seudulla asui jo sitä ennen poronhoitajasukuja. Kylän sukunimet olivat sellaisia kuin Alakurtti, Hautala, Nivala, Laitila, Soppela, Kortelainen, Iivari, Klemetti, Peuna, Kallunki.

Lähin kylä oli Tuntsa, joka sijaitsi Karjalan puolella. Tuntsajoen vedet virtaavat jo kohti Kantalahtea ja merta. Koskista Liekoköngäs oli hyvä lohenpyyntipaikka, oikea kojamoiden kalastamo.

Tuntsajoen törmät ja laajat niityt olivat myös syy siihen, miksi asuttajat olivat paikan elinkelpoiseksi katsoneet. Tulivat lehmiä taluttaen, kontissa ohran ja nauriin siementä, ehkä perunaakin sekä työkalujen teräosat... Porot kuuluivat Alakurtissa myös talonpoikien elinkeinoreseptiin.

> »Alakurtti oli vuoteen 1939 suomalainen kylä. Alakurtissa syntyneet eli ”kurttilaiset” ovat tällä hetkellä vähintään 86-vuotiaita.«

Viljelymaiden mittauksessa 1906–1908 todettiin, että kurttilaisilla oli niittyjä yhteensä 890 hehtaaria ja raivattua peltoa vasta 30 hehtaaria. Elanto oli lehmän varassa. Mutta sitten ruvettiin tekemään peltoa. Ennen sotia kylään saatiin jo ensimmäinen traktorikin.

Olosuhteet olivat opettaneet kurttilaisille aivan omiakin maatalouden tekniikoita. Yksi sellaisista oli tapa kuivattaa niin sanottujen paiseniittyjen niitetty heinä ladoissa, joissa oli kolme ortta. Näin saatiin tavallaan katon alla olevia vankkoja haasioita, joihin muodostui heinäsuovan läpäisevät tuulitunnelit. Paiseniityiksi kutsuttiin alueita, jotka oli paisutettu tulvavedellä ja lannoitettu.

Toinen pohjoinen erikoisuus oli eristää navetantakusen lantatunkio yltympäriinsä turpeenpaloilla, jotka pitivät talvipakkasen loitolla. Lanta saatiin ”palamaan” eli lämpiämään keskelle laitetulla hevosensonnalla ja sitä jatkettiin hakotukilla silputulla hakohöysteellä. Näin karjan talvella tuottama lanta kompostoitui lähipeltojen lannoitteeksi.

Sallasta Kantalahteen on joskus ollut rautatiekin, joka kulki Alakurtin kautta. Toisen maailmansodan vaiheissa Alakurttiin rakennettiin lentokenttä, jota ehtivät käyttämään sekä venäläiset että saksalaiset. Tästä lentokentästä juontuu kylän nykyisyys sotilastukikohtana.

Sotatoimissa alueella oli mukana sekä suomalaisia että saksalaisia joukkoja. Siksi kylässä on ollut ja olisi kaiketi yhä 400 saksalaisen sotilaan hautausmaa. Sodan aikana siellä oli myös saksalaisten ylläpitämä valtiollinen vankileiri venäläissotavangeille, stalag.

Kun venäläiset joukot vetäytyivät Itä-Saksasta, sijoitettiin niitä Alakurttiin. Rakennusliike Puolimatka rakensi 1990-luvun alussa sotilaille ja heidän perheilleen kerrostaloja, yhteensä 600 asuntoa.

Tästä Alakurtista on nyt kyse. Vihjeen juttuun antoi Olli Särkelä, itsekin Sallassa syntynyt.

JUHA KUISMA on lempääläinen ympäristökirjailija.

KANSAN SUUSTA

Harvoin naapurit hevosiaan vaihtaa

Mikä on hyvän naapurisovun salaisuus? Sananlaskuviisaus vastaa tähän tyhjentävästi.

Hyvät aidat, arvelee amerikkalainen. Etäisyys, väittää iranilainen. Korkea muuri, tuumaa kiinalainen.

Vastavuoroisuus eli vuoroin vieraissa, sanoo suomalainen. Koivistolla naapuruussopua vaalittiin kyläilemällä alituiseen: naapurissa pitää käydä seitsemän kertaa päivässä, ja viisi kertaa vihassa ollessaankin.

Naapuria ei pidä narrata, sillä silloin naapurikin narraa sinua. Entinen turtolalainen oli huomannut, että ”harvoin naapurit hevosiaan vaihtaa”. Epäilemättä tämä pätee myös autokauppoihin.

Rovaniemellä hyvät tytöt naitiin naapuriin, pahat maille kaukaisille. Kas siinä toinen vinkki autoaan myyvälle.

Naapurin ei pidä antaa nähdä nälkää, neuvovat arabit. Mutta liian lähelle ei heidän mielestään pidä tuppautua: ”Hyvää huomenta naapuri – sinä omillasi ja minä omillani.” Voit olla ystäväni ja naapurini, mutta älä tule taskulleni.

Naapurit valitaan silloin, kun talo ostetaan. Hyvien naapurien luulisi nostavan asunnon hintaa. ”En myynyt taloa, myin naapurit”, tiivistää arabeilta tallennettu sanonta.

Kaikkia ei voi miellyttää, tietää sanonta Filippiineiltä. Mutta kohtelias voi olla keljullekin naapurille.

TOPI LINJAMA

Jäätävä Juuka

Takaiskut eivät lannista, kun paikkakunnalla hullaannutaan hollantilaisiin huimapäihin. Pohjois-Karjalassa tavoitellaan jo toista kertaa jäärakentamisen ennätystä: huomenna lauantaina juhlitaan maailman korkeimman jääkatedraalin avajaisia – siis jos luonto suo.

JUUKA (MT)
Kuukauden ajan Suomen Kivikeskuksen pihamaalla Kuutostien varressa Nunnanlahdessa on uurastettu maailman korkeinta jääkatedraalia espanjalaisen Sagrada Familian innoittamana.

Kyse on matkailuhankkeesta, jossa hyödynnetään sitä, mitä 5 000 asukkaan Juuassa riittää: jäätä, lunta, pakkasta ja sahanpurua.

Pikkutornit ovat 18–21 metriä korkeita ja pääkupoli ulottuu 30 metrin korkeuteen.

Toki myös epäilijöitä on säitä uhmaavalla projektilla riittänyt. Rahalle kun olisi muutakin käyttöä kuin jäädyttää sahanpuruja.

Enemmistö on kuitenkin ottanut ”niin ystävälliset ja hyväkäytöksiset” hollantilaiset ja muut talkoorakentajat sydämellisesti hoiviinsa: martat piirakkapajoineen, metsästysseurat retkineen ja isännät työkoneineen.

Kolme viikkoa sitten...

Parrat huurussa opiskelijanuorukaiset lumettavat keltaista muovipintaa viidentoista asteen pakkasessa. Aurinko vasta nousee, mutta työt ovat vauhdissa. Muutamat laskevat paloletkulla vettä sisääntuloporttien reunoille.

Tätä ennen viikonloppumyrsky on reuhtonut ilmapallon näköisiä kupolimuotteja irti maasta. Pian keksittiin solmia ne pienemmiksi ja täyttää sitä mukaa, kuin alaosia saadaan pinnoitettua ruskealla pykriitillä eli jään ja sahanpurun sekoitteella.

Keltaiset jättipallerot ovat kuin jättimäinen taideteos. Tuleekohan tästä kirkko?

Neljä päivää sitten...

Maanantaina työmaalla oli edellistä vierailua rauhallisempaa. Toisin olisi luullut, koska avajaiset lähestyvät.

Mutta Barcelonan Sagrada Familiaa nyt jo muistuttavan jääkirkon pääkupoli näyttää pahasti sortuneelta. Taas yksi takaisku on kohdannut kansainvälistä työmaata. Nurinpäin käännetyt jäätelötötteröt eli etukupolit ovat sentään pystyssä.

”Kyse on ilmapallon puhkeamisesta, ei sortumisesta. Kovassa tuulessa muovi hankautui pykriitin reunaa vasten ja siihen syntyi 12 metrin repeämä”, projektisihteeri **Alina Koponen** selvittää.

Idean isä, hollantilainen tekniikan professori **Arno Pronk** kävelee työmaalla, raaputtaa päätään ja käynnistää pian kuumailmapuhaltimella ilmapallon paikkauksen.

”Pahinta on sää, se on aiheuttanut meille paljon ongelmia. Olemme silti optimistisia, että pysymme aikataulussa”, hän juttelee.

Vesi parasta

Musiikki raikaa kovaäänisistä. Työhaalariin, kahteen pipoon ja lämpökenkiin sonnustautunut sveitsiläinen 20-vuotias arkkitehtiopiskelija **Daniela Burger** saapuu paikalle. Hän tekee kirkkotyömaalla kuusituntisia työpäiviä viikon.

”Minulle tämä on hupia, en saa tästä opintosuoritusta. Kuulin idean professoriltani Zürichissä ja päätin lähteä, koska viikko maksaa vain 550 euroa. Siihen kuuluvat lennot, majoitus ja vapaa-ajanohjelmaa”, Burger kertoo.

Hän on ehtinyt osallistua jo karjalanpiirakkakurssille, pilkkireissulle ja on erittäin tyytyväinen majoituspaikkaansa suomalaisessa puutalossa.

”Parasta on, että voi työskennellä veden kanssa.”

Kunnon ote

Juukalainen monitoimimies, hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja **Matti Tuominen** arvelee, että siinä missä paikalliset istuvat kuppilassa päät painuksissa voivottelemassa takaiskuja, ulkomaalaiset etsivät ratkaisuja ja jatkavat töitä.

”Heillä on kunnon ote”, Tuominen kiittää, mutta ei nyt varsinaisesti moiti paikallisiakaan.

”Olemme saaneet upeasti sponsoreita ja paikkakunnalta löytyy kaikkea tarvittavaa: nostureita, auramiehiä, lumen tykittäjiä, monen alan osaajia.”

Osin EU-rahoitteisen hankkeen tavoitteena on matkailun piristämisen lisäksi tukea paikallista työllisyyttä.

”On syntynyt lumi- ja jäärakentamisen ammattilaisporukka. Tammikuu on niin hiljaista, että tuskin kukaan yrittäjä panee pahakseen lisätyötarjouksia. Meiltä voidaan kysyä lumiammattilaisia Kolille, Tahkolle ja minne vain”, muun muassa paperikonealalla itsensä vuosikaudet työllistänyt Tuominen kertoo.

Kuin näytelmä

Viime talvena maailman suurin jääkupoli Juuassa notkahti pakkasten puutteen takia. Ihmisten sisäänpääsy piti lopettaa ennen aikojaan, mutta silti rakennus keräsi laajasti huomiota ja kävijöitä kirjattiin 2 000.

Tämä talvi on ollut jäärakentajien onneksi erilainen. Viimeiseksi aherrusviikoksi saatiin pakkasta.

Projektipäällikkö **Tuula Ikonen-Graafmans** ja Alina Koponen näkevät toimistostaan työmaalle, mutta eivät hermoile, eteneekö työ riittävän vauhdikkaasti.

”Meille tämä on matkailun edistämistä, ja jokainen Juuasta tyytyväisenä lähtevä ihminen on osa työmme onnistumista. Medianäkyvyytenä urakka on jo nyt täyttänyt odotukset”, Ikonen-Graafmans summaa.

Hänelle jäähanke on ollut mukaansatempaava matka. Hänen hollantilainen puolisonsa on sattumalta tehnyt elämäntyönsä samassa Eindhovenin teknillisessä yliopistossa, josta nyt rakentamisen asiantuntijat ja tutkijat tulevat.

Juukaan paluumuuttanut Ikonen-Graafmans nauttii kahdeksan maan yhteisprojektista niin, että edellinen vapaapäivä osui jouluaattoon.

”Tämähän on kokonainen jännitystarina.”

LIISA YLI-KETOLA

Pykriittirakenteen vahvuus vaihtelee puolesta metristä kymmeniin sentteihin.

MT SANOO SUOMEKSI

[Pykriitti]

on puukuiduista, kuten sahanpuruista tai selluloosasta, sekä jäästä valmistettu materiaali, joka on yli kolme kertaa kestävämpi kuin pelkkä jää.

BART VAN OVERBEEKE

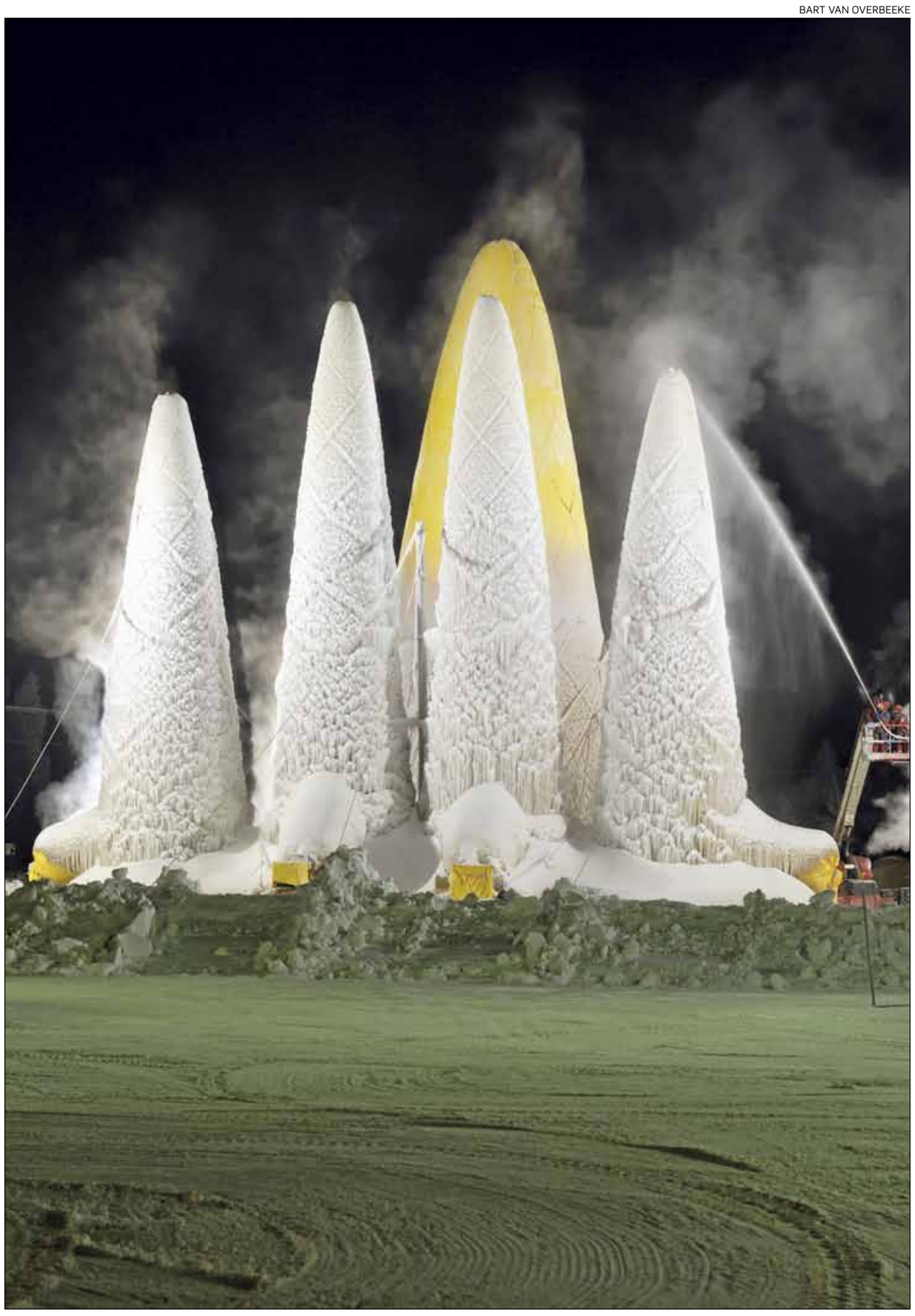

Pykriittiä on työmaalla ruiskutettu lähes yötä päivää aina silloin, kun sää on sallinut. Antoni Gaudin innoittama maailmanennätyskatedraali on loppuviikon pakkaspäivinä saanut jo valkoisen lumikuorrutuksen.

Viime maanantaina työmaalla näytti vielä näin keskeneräiseltä. 30 metriä korkean päätornin muovinen muotti oli puhjennut. Se paikattiin, täytettiin uudelleen ilmalla ja pykriitin ruiskutusta jatkettiin.

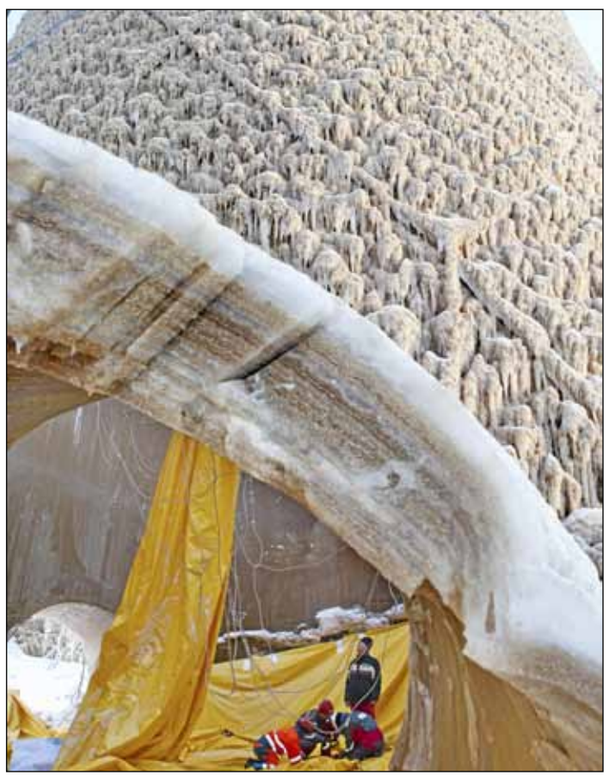

Ilmapalloa paikataan 15 neliön suuruisessa päätornissa 20 asteen pakkasessa. Sahanpurua hankkeeseen on saatu Stora Ensolta ja lähiseudun sirkkelisahureilta.

MIKKO MAKKONEN

Karlÿn Verberne on yksi kymmenistä talkoolaisista, jotka ovat osallistuneet rakennuskokeiluun.

Lumesta ja jäästä riittää ammennettavaa

”Aivan varmasti Suomeen mahtuu uusia jäähankkeita. Matkailijoita Suomen talvessa kiinnostaa eniten juuri lumi- ja jääosaaminen. Lumen takia Lappiin ja Itä-Suomeen tullaan”, tuoteasiantuntija **Liisa Renfors** matkailunedistäjä Visit Finlandista vakuuttaa.

Hänen mukaansa Suomessa on laitettu liiaksi munat yhteen koriin eli luotettu venäläisten matkailijoiden tuloon.

”Nyt on korkea aika suunnata markkinointia muuallekin, erityisesti Keski-Eurooppaan. Siellä on varallisuutta, jolla halutaan hankkia nimenomaan elämyksiä igluista, revontulista, ja jääsaunoista.”

Karelia Expert -matkailupalveluyhtiön toimitusjohtaja **Markku Litja** iloitsee, että tänä talvena Pohjois-Karjalaan odotetaan noin 100 000 katsojaa ampumahiihdon maailmanmestaruuskisoihin Kontiolahdelle.

”Jääkatedraali on erittäin hyvä lisä talvitarjontaamme. Kisavieraille markkinoimme Pohjois-Karjalan tarjontaa. Keskeistä on saada viesti läpi kansainvälisen median kautta.”

LIISA YLI-KETOLA